

BEANTWOORDING ACTIEPUNT 517

ONDERWERP
Bufferstroken langs
oppervlaktewater

In de AV van 14 februari 2023 zijn vragen gesteld over de verplichting voor agrariërs om bufferstroken langs watergangen aan te leggen. Onderstaand is beschreven wat op dit moment hierover bekend is en wat nog onduidelijk is (stand van zaken). Ook wordt voor zover mogelijk aangegeven wat de gevolgen voor het waterschap zijn en hoe het waterschap hierover communiceert.

1. Aanleiding

Om te voldoen aan de derogatiebeschikking, die door de Europese Commissie aan Nederland is verleend t/m 31 december 2025, moet Nederland veel maatregelen nemen, waaronder de invoering van bemestingsvrije bufferstroken langs oppervlaktewater. Basis voor de Europese derogatiebeschikking is het 7e Nitraatactieprogramma (7^e NAP). Doel van de derogatiebeschikking en het 7e NAP is het verminderen van de verontreiniging van oppervlakte- en grondwater door nitraat uit agrarische bronnen.

Daarnaast is het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) per 1 januari 2023 behoorlijk gewijzigd. Agrariërs die hieraan meedoen (meeste agrariërs doen dat) en GLB-subsidie(s) ontvangen, moeten aan allerlei voorwaarden voldoen. Eén van die voorwaarden zijn bemestingsvrije én spuitvrije bufferstroken.

2. Bufferstroken vanuit 7e NAP en GLB

Wat is bekend

Bufferstroken langs oppervlaktewater vanuit het 7e NAP zijn per 1 maart 2023 wettelijk verplicht in heel Nederland. Hiervoor heeft het Ministerie van LNV met spoed de Uitvoeringsregeling bufferstroken opgesteld en ingevoerd. In de bufferstroken mogen agrariërs géén meststoffen toepassen.

In bufferstroken vanuit het GLB (als agrariërs hieraan meedoen) mogen agrariërs géén meststoffen én géén gewasbeschermingsmiddelen toepassen. Onder meststoffen valt niet alleen dierlijke mest, maar o.a. ook vaste mest, kunstmest en bladmeststoffen.

Breedte van bufferstroken

De voorgeschreven breedte van de bufferstroken vanuit het 7^e NAP en GLB is afhankelijk van het 'type' oppervlaktewater (zie tabel 1). In Flevoland zijn alle tochten en vaarten van het waterschap en provinciale hoofdvaarten aangewezen als KRW-waterlichamen. Ecologisch kwetsbare waterlopen liggen niet in Flevoland. Droge sloten zijn sloten die ten minste in de periode van 1 april tot 1 oktober droog staan (geen water bevatten). Een droge sloot mag als gevolg van heftige neerslag gedurende korte tijd (één of enkele dagen) water bevatten. Een droge sloot die voor beregening (tijdelijk) met oppervlakte- of grondwater wordt volgepompt, wordt als watervoerende sloot aangemerkt.

Tabel 1: Type oppervlaktewater en breedte bufferstrook

Type oppervlaktewater	Breedte bufferstrook *)
KRW-waterlichamen	5 meter
Ecologisch kwetsbare waterlopen	5 meter
Watervoerende sloten	3 meter
Droge sloten	1 meter

*) Als de oppervlakte aan bufferstroken meer dan 4% van de totale oppervlakte van het landbouwperceel beslaat, dan mogen de bufferstroken worden versmald (4% afschaling). In Flevoland zal dat door de grote landbouwpercelen nauwelijks aan de orde zijn.

Hoe om te gaan met bufferstroken bij getrapte taluds

Bufferstroken worden gemeten vanaf de insteek van het oppervlaktewater (knikpunt talud-landbouwgrond). Bij een flauw talud mag de bufferstrook vanaf 100 cm vanaf de waterlijn worden gemeten. *Definitie flauw talud: een talud dat ten minste 200 cm breed is vanaf de waterlijn tot aan de insteek en een helling heeft die niet steiler is dan 1:3.*

Taluds van tochten met een traditionele oever en tochten met een duurzame oever voldoen niet aan de definitie van een flauw talud. De taludhelling is 1:2 en voldoet daarmee niet aan minimaal 1:3. Bij een duurzame oever met getrapte talud staat de flauwe plasberm onder water en LNV heeft aangegeven dat dit deel van het talud niet mag worden meegerekend bij de taludhelling. Dit betekent dat de 5 meter brede bufferstrook langs tochten met traditionele oevers en tochten met duurzame oevers vanaf de insteek moet worden gemeten.

Vaarten en provinciale hoofdvaarten hebben ook een getrapte talud. Het vlakke/flauwe talud onderin ligt boven water en LNV heeft aangegeven dat dit deel van het talud wel mag worden meegerekend bij de taludhelling. Hierdoor voldoen deze getrapte taluds wel aan een taludhelling van minimaal 1:3. Dit betekent dat de 5 meter brede bufferstrook langs vaarten en provinciale hoofdvaarten 100 cm vanaf de waterlijn mag worden gemeten.

Harmonisatie van wet- en regelgeving

Naast bufferstroken vanuit het 7^e NAP en het GLB zijn er verplichte teeltvrije zones langs oppervlaktewater vanuit het Activiteitenbesluit milieubeheer. Deze verplichting voor agrariërs is er al vanaf 2000. De wettelijke kaders en regels voor bufferstroken en teeltvrije zones verschillen, wat leidt tot onduidelijkheid in de praktijk voor agrariërs en toezichthouders. Het Ministerie van LNV is daarom in samenspraak met het Ministerie van IenW en de Unie van Waterschappen bezig om deze kaders te harmoniseren in de wet- en regelgeving (Besluit activiteiten leefomgeving onder de Omgevingswet).

Wat is nog onduidelijk

Toezicht- en handavingslijn op bufferstroken uit het 7^e NAP in 2023 en verder

De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) is verantwoordelijk voor toezicht en handhaving op bemestingsvrije bufferstroken in relatie tot de mestplaatsingsruimte. Agrariërs mogen de oppervlakte aan bufferstroken hierin niet meetellen. Waterschappen zijn verantwoordelijk voor toezicht en handhaving op bemestingsvrije bufferstroken in relatie tot de waterkwaliteit. Momenteel werkt een landelijke werkgroep onder leiding van LNV een lijn uit voor toezicht en handhaving op de bemestingsvrije bufferstroken in 2023 en verder.

Droge sloten en watervoerende sloten in Flevoland

Zuiderzeeland heeft geen actueel en betrouwbaar overzicht (kaartmateriaal) van droge sloten en watervoerende sloten in het beheergebied. De legger biedt geen oplossing, omdat deze geen onderscheid maakt tussen beide type sloten. In principe zijn alle sloten in Flevoland watervoerende sloten, tenzij de sloot voldoet aan de definitie van droge sloot. Voor de aanwijzing van bufferstroken

wordt door RVO gebruik gemaakt van informatie over het type oppervlakte-water uit de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT). De informatie op de kaartlaag 'Waterlopen' bevat echter veel fouten wat betreft watervoerende sloten en droge sloten. Hierdoor kan het voor sommige sloten (kavel, weg- en erfsloten) lastig zijn om aan te geven wat de breedte van de bufferstrook (3 m of 1 m) moet zijn. Dit kan tot discussies in het veld gaan leiden tussen agrariërs en toezichthouders. De boodschap van RVO en LNV is daarom (vooralsnog) uit te gaan van de werkelijke situatie in het veld.

3. Gevolgen voor het waterschap

Toezicht- en handhavingstaken

Omdat de wet- en regelgeving door de invoering van bufferstroken in 2023 nog complexer is geworden, heeft dit gevolgen voor de toezichthouders van het waterschap. Om de vele vragen van de agrariërs te kunnen beantwoorden, moeten de toezichthouders goed geïnstrueerd worden en regelmatig geïnformeerd worden over ontwikkelingen en nieuwe inzichten op dit vlak (kennisdeling en -ontwikkeling).

Het waterschap heeft een toezichthoudende en handhavende bevoegdheid op de bemestingsvrije bufferstroken vanuit het 7^e NAP. Op welke wijze Zuiderzeeland in 2023 hierop gaat controleren en handhaven, is nog niet duidelijk. Een landelijke werkgroep werkt dit momenteel uit (zie eerder). Het controleren en handhaven op bufferstroken vanuit het GLB is een taak voor de NVWA. De waterschappen hebben hier geen rol in.

Onderscheid watervoerende sloten en droge sloten

De informatie in de BGT - kaartlaag 'Waterlopen' bij RVO - bevat veel fouten over watervoerende sloten en droge sloten. Voor 2023 is de boodschap om uit te gaan van de werkelijke situatie in het veld. Agrariërs in Flevoland weten zelf het beste of sloten watervoerend of droog zijn. RVO is in overleg met de waterschappen over hoe de informatie over watervoerende sloten en droge sloten in de BGT het beste kan worden geactualiseerd. Omdat het een enorm arbeidsintensieve klus is, heeft het waterschap zelf nog geen actie ondernomen om vooruitlopend op de uitkomsten van het overleg met RVO zelf het areaal droge sloten in het beheergebied te inventariseren.

Agrariërs die het niet eens zijn met de breedte van een bufferstrook vanwege een verkeerde typering van de sloot (droog of watervoerend), kunnen dit met reden aangeven in de Gecombineerde opgave bij RVO. RVO stuurt vervolgens een verzoek tot wijziging van de typering van de sloot in de BGT naar het betreffende waterschap. De waterschappen moeten de wijzigingsverzoeken beoordelen en bij een terecht verzoek de typering van de sloot aanpassen in de BGT. In Flevoland is het behandelen van wijzigingsverzoeken neergelegd bij de gemeenten, maar het waterschap zal de inhoudelijke beoordeling moeten doen. Om hoeveel verzoeken in 2023 het zal gaan, is niet te voorspellen en daarmee ook niet wat de gevolgen voor het waterschap zijn.

Dempen van sloten

Vanwege de invoering van bufferstroken bestaat het risico dat agrariërs (illegaal) sloten gaan dempen, zodat zij minder bufferstroken hoeven aan te leggen. Voor het dempen van een sloot moet een agrariër een vergunning bij het waterschap aanvragen en zal er ook compensatie moeten plaatsvinden. Toezichthouders en opzichters zullen hier in 2023 aandacht voor hebben tijdens controles en surveillance. De verwachting is dat dit voornamelijk speelt in gebieden met kleine/smalle landbouwpercelen en veel sloten. In Flevoland kennen we deze situatie niet, maar het is niet uit te sluiten dat ook Flevolandse agrariërs (illegaal) sloten gaan dempen. Hierop zal het waterschap controleren en handhaven.

4. Communicatie

Voor wat betreft communicatie over bufferstroken en het GLB verwijst het waterschap zo veel mogelijk naar de website van RVO (www.rvo.nl).

In de Agrarische nieuwsbrief van het voorjaar 2023 staat een artikel over bufferstroken. Op de website van Zuiderzeeland is een pagina voor agrariërs ingericht, waarop o.a. uitgebreide informatie over bufferstroken staat: www.zuiderzeeland.nl/bufferstroken. Deze informatie wordt indien nodig geactualiseerd.

Bij de agrarische controles die toezichthouders in 2023 uitvoeren, zal ook voorlichting worden gegeven over de bufferstroken.